

Správa o dlhodobej udržateľnosti verejných financií za rok 2019

Zhrnutie

apríl 2020

© Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, 2020

Táto správa prezentuje oficiálne stanoviská Rady pre rozpočtovú zodpovednosť v súlade s jej mandátom stanoveným v zákone č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti.

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke RRZ (<http://www.rozpocctovarada.sk>).

Copyright ©

Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť rešpektuje všetky práva tretích strán, najmä práva chránené autorským právom (informácie alebo údaje, štylistika a znenie textov do tej miery ak majú individuálny charakter). Publikácie Kancelárie RRZ s odkazom na autorské práva (©Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Kancelária RRZ, Secretariat of the Council for Budget Responsibility/Secretariat of the CBR, Slovakia/year, alebo podobne) smú byť použité (reprodukované, odkaz na internete, a pod.) len za podmienky, že bude správne uvedený zdroj. Všeobecné informácie a údaje publikované bez odkazu na autorské práva smú byť publikované bez uvedenia zdroja. Pokiaľ sú informácie a údaje jednoznačne získané zo zdrojov tretích strán, používateľ takýchto informácií a údajov je povinný rešpektovať existujúce práva, prípadne je povinný si získať povolenie na použitie samostatne.

Pripomienky alebo komentáre k správe sú vítané na e-mailovej adrese sekretariat@rrz.sk.

Zhrnutie

Vypracovanie správy o dlhodobej udržateľnosti verejných financií patrí medzi hlavné úlohy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) stanovené ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti¹. Cieľom správy je vyhodnotiť situáciu vo verejných financiách na horizonte nasledujúcich päťdesiatich rokov, berúc do úvahy výsledky hospodárenia verejných financií a nastavenie politik v roku 2019 po zohľadnení makroekonomického vývoja.

Aktuálna správa je špecifická v tom, že je pripravovaná v čase pandémie koronavírusu SARS-CoV-2. Dôsledky tejto pandémie na ekonomický vývoj a verejné financie budú značné, pričom rozsah dopadov je v súčasnosti veľmi neistý. Z uvedeného dôvodu bola dlhodobá udržateľnosť vyhodnocovaná v dvoch krokoch:

- Prvým krokom bolo štandardné vyhodnotenie **dlhodobej udržateľnosti za rok 2019** vychádzajúc z legislatívy platnej v roku 2019 a bez zohľadnenia zmeny v ekonomickom vývoji spôsobenej pandemiou. Tento prístup umožňuje lepšie izolovať vplyv opatrení vlády prijatých v roku 2019 na dlhodobú udržateľnosť verejných financií pri v tom čase predpokladanom ekonomickom vývoji.
- V druhom kroku, v rámci citlivostných scenárov, bola **dlhodobá udržateľnosť kvantifikovaná pre rok 2020**, zohľadňujúc legislatívu prijatú v roku 2020 do 22. apríla 2020, vrátane opatrení vlády zameraných na elimináciu dôsledkov pandémie koronavírusu a viaceré makroekonomické scenáre uvažujúce s dopadmi pandémie. Tento prístup lepšie odzrkadľuje súčasný stav verejných financií a poskytuje tak vláde aktuálne informácie pre rozhodovanie o budúcej hospodárskej politike. Zároveň je však tento scenár uvádzaný v rámci citlivostných scenárov, nakoľko konečné dopady pandémie na ekonomický vývoj sú veľmi neisté a dlhodobá udržateľnosť sa štandardne vyhodnocuje na základe skutočných údajov za predchádzajúci rok².

Vyhodnotenie dlhodobej udržateľnosti za rok 2019

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií nebola v roku 2019 dosiahnutá. Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti dosiahol úroveň 4,2 % HDP, čím sa riziká pre dlhodobú udržateľnosť zvýšili a dosahujú strednú úroveň³. To znamená, že na udržanie dlhu verejnej správy pod hornou hranicou limitu na dlh (50 % HDP) v období najbližších päťdesiatich rokov by bolo potrebné (nad rámec predpokladov základného scenára) prijať v strednodobom horizonte dodatočné opatrenia vo výške približne 4,2 % HDP na strane príjmov a/alebo výdavkov, ktoré trvalo zlepšia saldo hospodárenia verejných financií.

K zhoršeniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií tak došlo tretí rok za sebou. V porovnaní s rokom 2018 sa ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti zhoršil o 2,6 % HDP. Najväčší

¹ Rada vypracováva a zverejňuje správu o dlhodobej udržateľnosti vrátane základného scenára a určenia ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti každoročne k 30. aprílu a vždy do 30 dní po prerokovaní programového vyhlásenia vlády a vyslovení dôvery vláde.

² V čase do pravidelného publikovania správy za predchádzajúci rok zvyčajne nedochádza k prijatiu významných legislatívnych zmien ani k veľkým revíziám prognóz. Vyhodnotenie predchádzajúceho roka tak v danom čase poskytuje relevantný obraz o stave verejných financií. V roku 2020 však bolo do 22. apríla 2020 prijatých viacero významných zmien v legislatíve a zároveň došlo k zásadnej zmene ekonomického vývoja.

³ Ukazovateľ do hodnoty 1 % HDP RRZ považuje za miernu odchýlku s nízkou mierou rizika pre dlhodobú udržateľnosť. Táto hranica zodpovedá neistote spojennej s dlhodobými projekciami, keď z dôvodu štandardnej aktualizácie predpokladov alebo zlepšovania metodológie môže dochádzať k väčšej zmene ukazovateľa. Ukazovateľ vo výške medzi 1 – 5 % HDP predstavuje podľa RRZ stredné riziko. Ukazovateľ nad 5 % HDP RRZ považuje za vysoké riziko pre dlhodobú udržateľnosť.

negatívny vplyv mali opatrenia prijaté vládou a parlamentom (1,7 p.b.). Schválené legislatívne zmeny v dôchodkovom systéme zhoršili ukazovateľ o 1,3 p.b. **Ide najmä o zastropovanie veku odchodu do dôchodku, zvýšenie minimálnych dôchodkov a zníženie krátenia dôchodkov z prvého piliera pre sporiteľov, ktoré zvýšia deficit dôchodkového systému o 2,7 % HDP do roku 2069.** Vláda tiež nepremietla priaznivé ekonomické podmienky do zlepšenia hospodárenia v roku 2019. Upravené saldo rozpočtu (očistené o jednorazové vplyvy, vplyv hospodárskeho cyklu a platené úroky) sa medziročne zhoršilo o 0,2 % HDP, pričom podľa scenára nezmenených politík vychádzajúceho z roka 2018 sa malo zlepšiť o 0,3 % HDP. Negatívny vplyv na hodnotenie (0,7 p.b.) malo aj zníženie prognózy daňových a odvodových príjmov v strednodobom horizonte.

Základný scenár vývoja príjmov a výdavkov⁴ verejnej správy vychádzajúci z výsledkov roka 2019 predpokladá, že bez ďalších opatrení vlády by sa saldo rozpočtu do roku 2023 malo automaticky zhoršiť o 0,7 % HDP. K nárastu deficitu významne prispieva očakávaný nárast výdavkov na dôchodky, zdravotnú a dlhodobú starostlivosť (0,6 % HDP). Je to výsledok prijatej legislatívy zvyšujúcej výdavky a zároveň postupne silnejúceho procesu starnutia populácie, ktorý sa začal približne v roku 2011.

Dlhodobá udržateľnosť v roku 2020 – legislatíva 2020 a vplyv SARS-CoV-2

Vzhľadom na to, že pandémie koronavírusu SARS-CoV-2 spôsobujúceho ochorenie COVID-19 má negatívne dôsledky na svetovú ekonomiku, vrátane Slovenska, v rámci citlivostných scenárov **RRZ ilustruje možné vplyvy pandémie na vývoj verejných financií v strednodobom horizonte a ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti.**

Aj keď medzi inštitúciami existujú rozdiely v prognózach na rok 2020, po zohľadnení aktuálnych informácií panuje všeobecný konsenzus o približnom intervale prepadu slovenskej ekonomiky⁵. **RRZ predpokladá v roku 2020 pokles ekonomiky o 10,3 %.**

Z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií je však **viac ako výsledok roka 2020 dôležitý vývoj v nasledujúcich rokoch, determinovaný súčasnou pandemiou a súvisiacim ekonomickým vývojom.** Nakoľko v súčasnosti neexistuje odborný konsenzus o tom, akým spôsobom sa prejaví vplyv pandémie a prijatých fiškálnych a monetárnych opatrení na produkčnú kapacitu krajín, RRZ pripravila pre obdobie po roku 2020 tri možné scenáre: **1/ optimistický**, ktorý predpokladá, že pandémie bude mať prevažne krátkodobý vplyv na ekonomiku; **2/ stredný**, ktorý predpokladá, že pandémie bude mať permanentný vplyv na zníženie produktivity faktorov s trvalým odklonom potenciálu našej ekonomiky od pôvodnej trajektórie a **3/ pesimistický**, ktorý nad rámec stredného predpokladá dlhšie trvanie zlej epidemiologickej situácie s ešte väčším vplyvom na stratu potenciálu.

Nad rámec vplyvu pandémie na ekonomický vývoj tieto scenáre rovnakým spôsobom zohľadňujú aj ďalšie vplyvy, najmä aktuálny vývoj rozpočtu⁶, vplyv zavedenia tzv. 13.

⁴ Základný scenár zohľadňuje výsledok hospodárenia rozpočtu v roku 2019, aktuálny makroekonomický a demografický vývoj pri uplatňovaní súčasných politík.

⁵ Ministerstvo financií SR popri strednom scenári poklesu ekonomiky o 7,2 % uvažuje s alternatívnymi scenármi poklesu vo výške 11,4 % a 12,5 % v závislosti od dĺžky trvania opatrení. Národná banka Slovenska uvažuje s tromi scenármi poklesu ekonomiky v rozpätí -5,8 až -13,5 %. Makroekonomické predikcie vybraných slovenských bánk na koniec aktuálneho roka indikujú takisto široký interval -5 až -12,5 % (zdroj: NBS).

⁶ RRZ mesačne zverejňuje tzv. rozpočtový semafor, ktorý na základe priebežných informácií kvantifikuje riziká rozpočtu na rok 2020.

dôchodkov na výdavky dôchodkového systému v dlhodobom horizonte a doteraz prijaté vládne opatrenia zamerané na tlmenie dopadov pandémie.

Deficit verejnej správy sa vo všetkých troch scenároch bez dodatočných opatrení vlády v roku 2020 prehĺbi k úrovni -7,8 % HDP. V ďalších rokoch by sa vplyvom oživenia ekonomického rastu a čiastočného prispôbenia mzdových výdavkov mal automaticky mierne znižovať. V pozitívnom scenári by klesol na -5,0 % HDP v roku 2023, kým v negatívnom by sa znížil na -6,7 % HDP. Rozdiel medzi týmito scenármi spočíva čiastočne aj vo vplyve ekonomického cyklu, keďže predpokladáme, že **štrukturálny deficit by sa v roku 2023 mal nachádzať v užšom rozpätí -4,4 až -5,4 % HDP v závislosti od jednotlivých scenárov⁷.**

Hrubý dlh by aj v dôsledku prepadu HDP na konci roku 2020 dosiahol 60,4 % HDP a následne by sa každoročne zvyšoval v závislosti od konkrétneho scenára. Na konci roku 2023 by sa nachádzal v rozpätí 62,1 až 68,9 % HDP. Znamenalo by to, že bez dodatočných opatrení by dlh prekročil horný limit ústavného limitu na dlh vo všetkých uvažovaných rokoch.

Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti pre rok 2020 by sa zvýšil k úrovni 8 % HDP, čo predstavuje z pohľadu dlhodobej udržateľnosti už vysoké riziko. V závislosti od ekonomického vývoja najnižšiu hodnotu, na úrovni 7,6 % HDP, by dosiahol v optimistickom scenári a najhoršiu, na úrovni 8,2 % HDP, v pesimistickom scenári. Rozdiely medzi jednotlivými scenármi nie sú významné a vyplývajú najmä z odlišnej úrovne štrukturálneho primárneho salda v roku 2023. Na zníženie a udržanie dlhu verejnej správy pod hornou hranicou limitu na dlh (50 % HDP) v období najbližších päťdesiatich rokov by bolo potrebné prijať v strednodobom horizonte dodatočné opatrenia na strane príjmov alebo výdavkov, ktoré trvalo zlepšia saldo hospodárenia verejných financií vo výške približne 8 % HDP. Znamenalo by to potrebu dosiahnuť štrukturálny prebytok do roku 2023 na úrovni približne 2,2 až 2,6 % HDP v závislosti od konkrétneho scenára.

Ak by sme zohľadnili len vplyv prijatia 13. dôchodkov a nárastu miezd vo verejnom sektore, tak aj bez vplyvu pandémie koronavírusu by dlhodobá udržateľnosť verejných financií dosiahla pásmo vysokého rizika.

Napriek tomu, že pesimistický makroekonomický scenár nevedie k dramaticky horším výsledkom z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií v porovnaní s optimistickým scenárom vývoja, **pri vyhodnocovaní následkov pandémie je potrebné vziať do úvahy aj vplyv na životnú úroveň obyvateľstva.** Pri nižšom ekonomickom raste poklesne životná úroveň celej populácie. Napríklad výška priemerného starobného dôchodku v roku 2069 môže byť v optimistickom scenári výššia o takmer 9 % v porovnaní s pesimistickým scenárom, pričom ich relatívna úroveň voči zvyšku populácie sa nezmení.

Bezpečná úroveň dlhu

Bezpečná úroveň dlhu sa v čase mení v závislosti od aktuálneho hospodárenia verejných financií, platnej legislatívy, očakávaných zmien v demografickej štruktúre populácie a s tým súvisiaceho nárastu výdavkov citlivých na starnutie populácie a prognóz rastu domácej ekonomiky.

Analýza bezpečného dlhu ukazuje, že do budúcnosti je potrebné výraznejšie znižovať dlh, pričom tempo znižovania dlhu a požadovaná úroveň zníženia závisia od toho, v akom rozsahu prijme súčasná alebo budúca vláda opatrenia na trvalé zlepšenie salda verejných financií. **Ak by sa**

⁷ Ide o odhady za predpokladu nezmenených politík. Návrh rozpočtových cieľov vlády, vrátane veľkosti plánovanej konsolidácie, bude známy po zverejnení Programu stability na roky 2020 až 2023.

neprijímali žiadne zásadné opatrenia s vplyvom v dlhodobom horizonte (zvýšenie potenciálneho rastu ekonomiky, štrukturálne reformy v oblastiach citlivých na starnutie populácie), prudký nárast dlhu z dôvodu rastu výdavkov súvisiacich so starnutím populácie (najmä v dôchodkovom systéme a zdravotníctve) je možné absorbovať len za predpokladu, že východisková úroveň dlhu bude primerane nízka. To by si v súčasnosti vyžadovalo konsolidáciu na úrovni približne 8 % HDP, čo by zabezpečilo, že dlh by klesol do roku 2035 pod nulovú úroveň⁸ (t.j. vláda by nemala dlh a začala by kumulovať aktíva). Do roku 2046 by vláda nakumulovala aktíva vo výške 16,0 % HDP, následne by už prevládali efekty demografického vývoja a opäťovne by sa vytváral dlh s nárastom k úrovni 50 % HDP v roku 2070.

Obdobným prístupom je **analýza fiškálneho limitu** Slovenska, ktorý predstavuje maximálnu úroveň čistého dlhu, ktorú ešte vie vláda obslúžiť bez ohľadu na limity stanovené ústavným zákonom. Nad rámec predchádzajúceho prístupu sa zohľadňujú aj očakávania o fiškálnej politike (napr. možnosti zvyšovania daní ako reakcia na rastúci dlh) a jej kredibilitate, turbulencie v hospodárskom cykle a externé šoky. Fiškálny limit sa môže vyčísľovať pre viaceré úrovne pravdepodobnosti defaultu, pričom výber jeho konkrétnej úrovne definuje aj tomu zodpovedajúca úroveň bezpečného dlhu. RRZ považuje za bezpečnú úroveň pravdepodobnosť defaultu vo výške najviac 1 % v štandardných ekonomických časoch⁹.

V roku 2018 sa bezpečná úroveň čistého dlhu pohybovala na úrovni 39 % HDP. V roku 2019 došlo ku zníženiu bezpečnej hranice dlhu o 11 % HDP, na úroveň okolo 28 % HDP. Zníženie hraníc bezpečného dlhu medzi rokmi 2018 a 2019 je spôsobené najmä zastropovaním veku odchodu do dôchodku (vplyv 7 p.b.), menšiu časť zmeny spôsobili iné opatrenia. V dôsledku pandémie a legislatívnych úprav v penzijnom systéme prijatých v roku 2020 (zavedenie 13. dôchodkov) môže poklesnúť v roku 2020 bezpečná úroveň dlhu o ďalšie 2 percentuálne body v závislosti od konkrétneho scenára. **Bezpečná miera zadlženia pri naplnení stredného scenára by dosiahla na konci roku 2020 približne 27 % HDP.** V strednodobom horizonte nárast bezpečnej úrovne dlhu odráža zhoršujúce sa verejné financie v tomto období, pričom po odznení týchto vplyvov sa následne do roku 2040 zníži v každom scenári na úroveň približne 24 % HDP.

V roku 2019 čistý dlh Slovenska dosiahol úroveň 43,2 % HDP. **Z analýzy bezpečnej úrovne dlhu vyplýva, že táto úroveň bola približne o 15 % HDP vyššia ako by bolo vhodné z pohľadu udržateľného vývoja dlhu.**

Ako pristupovať k zlepšeniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií

Napriek tomu, že dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií je hlavným cieľom fiškálnej politiky¹⁰, vláda a parlament v posledných rokoch prijímali opatrenia v rozpore s týmito cieľmi. Hlavnou príčinou zhoršenia udržateľnosti bolo odsúvanie znižovania deficitu smerom k vyrovnanému hospodáreniu napriek priaznivému makroekonomickému vývoju, početným legislatívnym zmenám a opatreniam zvyšujúcim príjmy vlády a priestoru na výdavkovej strane vytvoreného reformou dôchodkového systému z roku

⁸ Údaje vychádzajú zo stredného citlivostného scenára.

⁹ Úroveň bezpečného dlhu zodpovedá ratingu AA-AAA podľa metodiky Standard & Poor's, t.j. pravdepodobnosť defaultu krajiny najviac vo výške 1 % v štandardných ekonomických podmienkach. Takto definovaná úroveň bezpečnej hranice dlhu tiež približne zodpovedá 10% pravdepodobnosti defaultu ak by Slovensko čelilo negatívnym ekonomickým šokom.

¹⁰ Vychádzajúc z vládnych dokumentov (napr. programy stability, národné programy reforiem) a ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti.

2012. Zlepšovanie bilancie hospodárenia Sociálnej poisťovne z dôvodu zvyšovania a naviazania dôchodkového veku na očakávanú dĺžku života bolo nesprávne vnímané len na horizonte aktuálneho volebného obdobia, pričom išlo o dočasný, želaný a vopred plánovaný stav v dôsledku cielených zmien na posilnenie dlhodobej udržateľnosti systému. V dlhodobom horizonte by tieto úspory nestačili na vykrytie deficitu dôchodkového systému. Využívanie týchto dočasných úspor ako argument na prijímanie opatrení s trvalým negatívnym vplyvom vedie automaticky k zhoršovaniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Nutnosť vytvárať v dobrých ekonomických časoch potrebný vankúš zdôrazňujú aj vyskytujúce sa neočakávané šoky, ako napr. aktuálny ekonomický šok vyplývajúci z pandémie koronavírusu, ktoré môžu veľmi rýchlo spôsobiť nárast dlhu mimo bezpečnej úrovne. Prioritou riadenia verejných financií v dobrých časoch by preto malo byť znižovanie dlhu na bezpečnú úroveň. Sledovanie a vyhodnocovanie rizík, nielen v krátkodobom ale najmä v dlhodobom horizonte, by malo byť štandardnou súčasťou hospodárskej politiky vlády na Slovensku.

Makroekonomické scenáre potvrdzujú, že **vláda v dôsledku pandémie koronavírusu bude čeliť vyššiemu štrukturálnemu deficitu** ako by bol štrukturálny deficit pred vznikom pandémie s negatívnym dopadom na udržateľnosť verejných financií.

V súvislosti so zhoršením dlhodobej udržateľnosti má vláda a parlament niekoľko možností, **akým spôsobom zlepšovať dlhodobú udržateľnosť**. V prípade nutnosti prijať opatrenia väčšieho rozsahu zvyčajne dochádza ku kombinácii viacerých typov opatrení.

Jednou z nich je **konsolidovať verejné financie zlepšením bežného hospodárenia** verejných financií. Na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti v scenári roka 2020 by to znamenalo dosiahnuť štrukturálny prebytok viac ako 2 % HDP do roku 2023, čo je vzhľadom na veľkosť potrebnej konsolidácie a jej potenciálnych vplyvov na ekonomiku ťažko dosiahnuteľný scenár. Priestor pre dosahovanie úspor by výrazne zvýšila dôsledná revízia výdavkov a plnohodnotná implementácia „hodnoty za peniaze“ do rozpočtového procesu. Ústavný zákon predpokladá, že nástrojom na operatívne riadenie rozpočtu by mali byť záväzné výdavkové limity. Zohľadnenie ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti pri stanovení strednodobých rozpočtových cieľov, z ktorých by mali vychádzať výdavkové limity, by zabezpečilo naplnenie zámeru ústavného zákona.

Vzhľadom na vysokú potrebu konsolidácie je žiaduce, aby **Slovensko zrýchlilo proces prijímania štrukturálnych reforiem**. Ide o opatrenia, ktoré majú dlhodobý pozitívny vplyv na ekonomický rast a hospodárenie rozpočtu, pričom dočasne môžu byť s nimi spojené aj dodatočné náklady. Zvyšovanie produktivity totiž popri vyššej životnej úrovni populácie zároveň vytvára predpoklady pre výrazné zlepšenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií. V konečnom dôsledku by totiž mali trvalo viesť ku zvýšeniu príjmov alebo zníženiu výdavkov rozpočtu. Tieto zmeny zahŕňajú viaceré oblasti:

- **Dlhodobé štrukturálne zmeny v oblastiach citlivých na starnutie populácie, najmä dôchodkového systému, poskytovania zdravotnej a dlhodobej starostlivosti.**

Opatrenia by mali byť zamerané na komplexné posúdenie úrovne a efektívnosti poskytovaných dávok (výška aj dĺžka nároku) a ich zosúladenie s rozpočtovými možnosťami, berúc do úvahy medzigeneračnú solidaritu a spravodlivosť. Cieľom nevyhnutne nemusí byť znižovanie celkovej úrovne benefitov. Nedostatočná informovanosť o stave sociálneho systému vedie k rýchlym a častým zmenám, pričom v

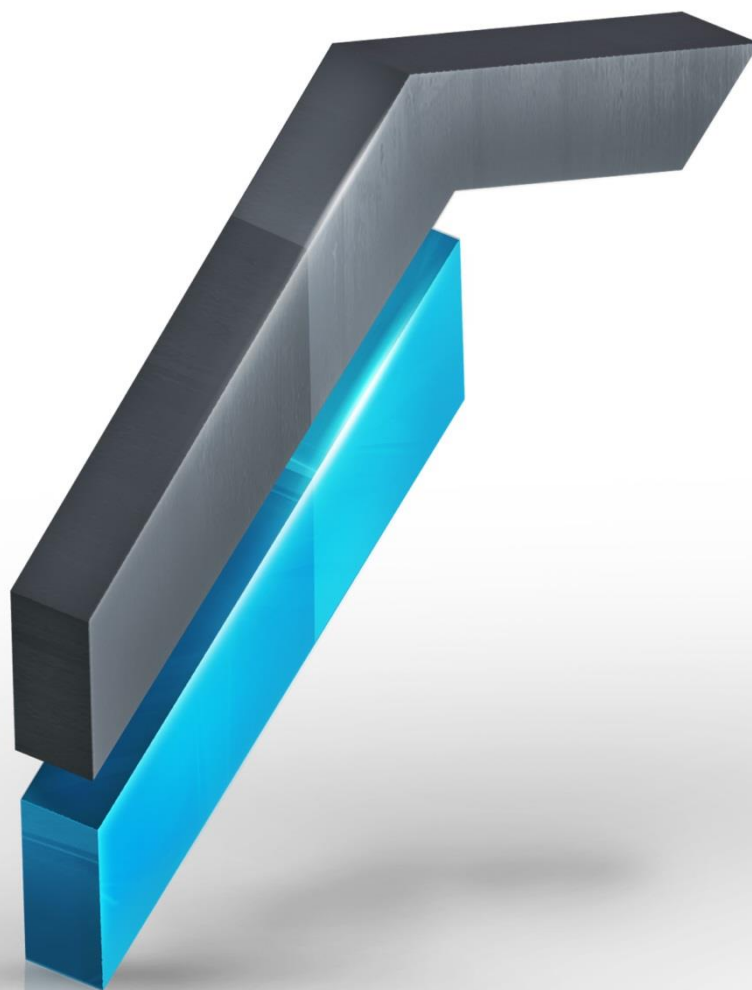
konečnom dôsledku aj napriek deklarovanému zámeru nemusia všetky viesť k zlepšeniu životnej úrovne obyvateľov a efektívnemu vynaloženiu verejných zdrojov.

- **Zvýšenie konkurencieschopnosti a produktivity**

Zvýšenie celkovej produktivity na Slovensku by umožnilo vytvoriť dodatočné zdroje na sanovanie verejných financií bez toho, aby muselo dochádzať k znižovaniu úrovne benefitov. Naplneniu tohto cieľa môže vláda napomôcť najmä vybudovaním dôveryhodných a dobre fungujúcich vládnych inštitúcií, vytvorením atraktívneho podnikateľského prostredia, budovaním efektívneho daňového systému, reformy vzdelávania a trhu práce vrátane riadenej migrácie a začlenenia marginalizovaných skupín obyvateľstva. Výzvou je tiež automatizácia, digitalizácia a potenciálne zmeny v automobilovom priemysle.

Vývoj po roku 2020 bude do veľkej miery tiež závisieť od toho, či sa podarí vybudovať systém verejnej ochrany zdravia, ktorý by vedel pružne reagovať na prípadné ďalšie epidémie. Ukazuje sa totiž, že ekonomické následky pandémie aktuálne vyplývajú najmä z preventívnych a karanténnych opatrení, vrátane vplyvu prerušenia sociálnych kontaktov.

V septembri 2019 vznikla na Slovensku Národná rada pre produktivitu, ktorej cieľom by malo byť monitorovanie konkurencieschopnosti Slovenska. Je dôležité, aby sa monitoring nevedol len v kvalitatívnej rovine, ale aby boli zostavené indikátory, ktoré by pomohli vláde prijímať opatrenia zamerané na zvyšovanie produktivity.

Kancelária Rady pre
rozpočtovú zodpovednosť

Imricha Karvaša 1
Bratislava 1
813 25
Slovakia

www.rozpoctovarada.sk